

Lausunto Kuopion kaupunkiseutusuunnitelma 2030+ luonnoksesta**Apulaiskaupunginjohtaja Jari Kyllönen
Kaupunginhallitus**

Lausuntopyyntö

Kuopion kaupunki - apulaiskaupunginjohtaja Jari Kyllönen 12.4.2022

Lausuntopyynnöt on kohdistettu soveltuvin osin samoille osallistahoille, joita on kuultu myös kaupunkiseutusuunnitelman kanssa samaan aikaan valmisteilla olevan Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheen laadinnassa.

Kaupunkiseutusuunnitelmaluonnos tausta-aineistoinen on nähtävillä Maptionnaire-sivustolla sähköisesti osoitteessa <https://new.maptionnaire.com/g/3d233eoa3174>

Taustaa

Kaupunkiseutusuunnitelman laatiminen on edennyt skenaariotarkastelun ja lausuntojen kautta vaiheeseen, jossa määriteltiin kaupunkiseutusuunnittelua ohjaavat periaatteet ja laadittiin kaupunkiseutusuunnitelmaluonnos. Luonnos on laadittu MAL-sopimuksen kärkitavoitteiden saavuttamista tuken; se edistää vähähiilisen ja kestävä yhdyskuntarakenteen ja sitä tukevan liikennejärjestelmän kehittämistä ilmastonmuutoksen torjumiseksi.

Kuvaus esitetystä luonnoksesta

Suunnitelmaluonnoksessa mitoituksen lähtökohtana on 18 200 asukkaan ja 7 000 työpaikan lisäys (nettokasvu) suunnittelualueen keskuksiin vuoteen 2035 mennessä. Keskuksien kasvatavoitetta on täsmennetty linjaratkaisusta: se on hieman korkeampi (+1 400 asukasta). Kasvuodotus perustuu keskusten kasvuun, etenkin Kuopion ja Siilinjärven kuntien alueella. Oletuksena muidenkin kuntien osalta on, että keskustaajamat kasvavat, vaikka koko kunnan väestömäärä vähenisi. Suunnitelmaluonnoksen kasvutavoite on linjassa Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavan ja Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheen kanssa (VE 2: Rohkea kasvaja).

Kuntien suunnitellut kasvualueet sijoittuvat pääsääntöisesti nykyisiin keskuksiin ja niiden lähialueille (noin 2,5-3 km vyöhyke). Eniten vaikuttavuutta on tiheimmin asutetun Kuopion ja Siilinjärven muodostaman ydinkaupunkialueen maankäyttö- ja liikennematkaisuilla.

Kaupunkiseutusuunnitelman eräänä jatkotoimenpiteenä on ehdotettu tarkemman kaupunkirakennesuunnitelman ja siihen kytkeytyvän runkobussiselvityksen laatimista ydinalueille. Olennaista on myös jatkotyönä selvittää, miten yhdyskuntarakenteen kehittymistä hallitaan nykyisillä kaupungin läheisillä maaseutualueilla, joiden vetovoima ja kasvupotentiaali perustuu osittain hyvään saavutettavuuteen henkilöautolla.

Kunnat ovat työpajoissa esittäneet tulevaisuuden maankäytön suunnitelmiaan ja keskeisiä vetovoimakohteita, jotka on esitetty kartoilla.

Kaupunkiseutusuunnitelmaluonnoksessa on keskusten ja niiden kasvualueiden lisäksi tarkasteltu kaupunkiseudun viherrakenteen kokonaisuutta ja nykytilaa erityisesti monimuotoisuuden ja verkoston ekologisen kytkeytyneisyyden näkökulmasta. Lisäksi on huomioitu voimassa olevien maakuntakaavojen luonnon arvoalueita, retkeilyä, virkistystä ja ulkoilua koskevat aluevaraukset ja yhteystarpeet. Luonnoksen vaikutukset on arvioitu täydentäen skenaariovaiheessa laadittua vaikutustarkastelua.

Osallistuminen ja vuorovaikutus

Suunnittelua on tehty osallistavin menetelmin pyrkien sitouttavaan prosessiin ja lopputulokseen. Työn kuluessa vuorovaikutus on pyritty hoitamaan laajasti ja tehokkaasti kahden rinnakkain laadittavan seudullisen strategisen tason suunnitelman (Kaupunkiseutusuunnitelma /Liikennejärjestelmäsuunnitelma) yhteisillä työryhmäkokouksilla ja työpajoilla.

Luonnosvaiheessa on pidetty kolme kuntaparityöpajaa (Kuopio-Siilinjärvi; Suonenjoki-Lapinlahti; Leppävirta-Tuusniemi) sekä Kuopion maaseutualueita käsittelevä työpaja, joissa käsiteltiin seuraavia teemoja: keskus- ja palveluverkko; keskusten nettokasvu ja sen jakautuminen eri alueille; asuminen ja työpaikat; viherverkko sekä kunnan identiteetti- ja vetovoimatekijät matkailun ja virkistykseen näkökulmasta.

Liikennejärjestelmäsuunnittelua ohjaa seudun LJ-työryhmä, mutta joukko liikenteen nykytilaa ja kehittämistarpeita sivuttiin myös työpajoissa. Työpajojen tulokset on huomioitu kaupunkiseutusuunnitelmaluonnoksen laatimisessa.

Luonnosta on esitelty sopimuskuntien päättäjille, seudullisten työryhmien jäsenille, Pohjois-Savon elyn ja -liiton sekä elinkeinoelämän edustajille (kauppakamari, yrittäjäjärjestöt) esittely- ja keskustelutilaisuudessa, joka järjestettiin webinaarina 26.4.2022.

Jatkotoimet

Kaupunkiseutusuunnitelma viimeisteillään lausuntokierroksen ja työryhmittä saadun palautteen perusteella (= prosessin neljäs eli viimeinen työvaihe). Kaupunkiseutusuunnitelman toteuttamisen tueksi määritellään priorisoidut yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän toimenpiteet. Kaupunkiseutusuunnitelma tulee olemaan MAL-sopimuskuntien muodostama yhteinen tahtotila alueen kehittämiseksi. Suunnitelma hyväksytään erikseen kunkin osallistujakunnan valtuustossa syksyllä 2022.

Vaikutusten arviointi

Vaikutukset maankäytön seutuyhteistyön kannalta ovat merkittävät.

Esitys

Esitän, että kaupunginhallitus antaa Kuopion kaupunkiseutusuunnitelma 2030+luonnoksesta seuraavan lausunnon:

Kaupunkiseutusuunnitelmaluonnokseen on koottu seudulta laaja aineisto yhdyskunta-, liikenne- ja viherrakenteeseen liittyvää tietoa eri lähteistä. Suunnitelma- ja teemakartat esittävät maankäytön, liikkumisen ja palveluiden tilannetta voimassa olevien maakunta- ja kuntakaavojen mukaisesti. Seudun kattavana tietona se on arvokas ja palvelee kuntien yhteistä jatkosuunnittelua.

Ydinalue ja kuntarajoja ylittävä suunnittelu

Kaupunkiseutusuunnitelman laatimisen tarkoituksena on ollut seudullinen yhdyskuntarakenteen, liikenteen ja palveluiden yhteensovittaminen tulevan 10-15 vuoden ajalla. Ydinkaupunkialueella teemojen yhteensovitus vaatii tarkempaa jatkosuunnittelua. Suunnitelmaluonnoksessa ei esitetä kuntarajat ylittäviä konkreettisia seudullisia toimenpiteitä, jotka väestön ja työpaikkarakentamisen kasvun suuntaamisessa kuntakaavoituksessa tulisi ottaa huomioon. Näiltä osin kaupunkiseutusuunnitelman viimeisteleminen edellyttääkin tiiviimpää yhteistyötä kuntien ja konsultin kesken.

Siilinjärven alueelta ulottuu vaikutuksia myös Kuopion puolelle. Puolustusvoimien toiminnan turvaaminen on edellyttänyt entistä laajempia suoja-alueita ja alueiden käytön rajoitteita. Lentoliikenteen melualueiden on Finavian ja Puolustusvoimien tekemän arvion mukaan ennakoitu laajentuvan uusien hävittäjähankintojen myötä. Tämän selvityksen tulokset ovat käytettävissä vasta vuoden 2025 jälkeen. Kaupunkiseutusuunnitelmassa on esitetty rajoitusalueiksi maakuntakaavan mukaiset Kuopion lentoaseman lentomelualueet sekä Puolustusvoimien toiminnan suojavyöhykkeet. Puolustusvoimien suoja-alueiden osalta rajaukset ovat jo muuttuneet esitetyistä. Rajoitusalueiden suunnittelumääräyksessä tulee informatiivisesti todeta, että alueella tulee tarkemmassa suunnittelussa huomioida toiminnan vaikutukset ajantasaisiin selvityksiin perustuen. Näiden alueiden maankäyttöön mahdollisesti liittyvät rajoitteet ja aluerajaukset määritellään tarkemmin kuntakaavoissa.

Ydinkaupunkialueen suunnittelu on esitetty tehtäväksi jatkotyönä erillisellä Kuopion ja Siilinjärven yhteisellä kaupunkirakenneselvityksellä. Loikka 2030-suunnitelmassa toimenpiteenä esitetty Sorsasalo-Paasisalo-Vuorela-Toivala-alueen yhteinen suunnittelu on edelleen tarpeellista. Suunnitelman aikajänne huomioiden suunnittelualue tulee laajentaa myöhemmin koskemaan myös Ranta-Toivalaa huomioiden edellä esitetyt rajoitteet.

Maaseutualueet

Suunnitteluperiaatteilla pyritään ohjaamaan kasvua keskuksiin, Kuopiossa myös entisiin kuntakeskuksiin. Suunnitelmassa on hyvin esitetty Kuopion osalta laajenemisalueet ja kiteytetty Kuopion länsialueille tarvittava maaseutuvyöhykkeen selvittämistarve.

Suunnitelmassa esitetty tahtotila kehyskuntien ja Kuopion maaseutualueen väestökehityksen osalta on tavoitteellinen. Suunnitelmassa on periaatte kohdentaa tavoiteltu kasvu maaseudun keskusten eli seutulinjosten päätepidesteiden elinvoiman vahvistamiseen. Kuopio on laatinut maaseutualueille kehittämistä ohjaavan maaseutuohjelman. Maaseutualueiden seudullinen kehittäminen vaatii kunnilta yhteistä jatkosuunnittelua. Kaupunki-seutusuunnitelmaan tulee jatkotoimiksi kirjata maaseutuohjelman peilaaminen myös kehyskuntiin ja sitä kautta kiteyttää yhteiset, keskeiset toimenpiteet seutuna tehtäviksi.

Suunnitelmassa esitetään rajoitteita ydinalueen ulkopuolisten alueiden ja reunakuntien kylä- ja maaseutualueiden rakentamiselle. Jatkotoimenpiteeksi on esitetty selvitystä seudun poikkeuslupien ja suunnittelutarvetkaisuuden määrästä ja sijoittumisesta taannehtivasti riittävän pitkältä aikaväliltä. Kuopiossa vastaava selvitystyö on tehty toissa vuonna: selvitys on mahdollista päivittää ja tarvittaessa jakaa hyväksi todettua työmallia muille MAL-kunnille. Jatkotyöksi tulee kirjata seutukuntien välinen lupakäytäntöjen selvitys ja vertailu vaikutusarvioineen.

Viherverkosto ja luonnon monimuotoisuus

Suunnitelmassa vaikutusten arvioinnissa on kirjattu: "Urbaania elinympäristöä ja keskusta-asumisen mahdollisuuksia syntyy lisää kaupunkimaista asumistapaa arvostaville. Rakentamisen voimakas keskittäminen voi herättää huolta lähiluonnon säilymisestä ja lähivirkistysalueiden supistumisesta. Kaupunkien viheralueilla on merkitystä sekä ihmisten hyvinvoinnin että luonnon monimuotoisuuden ylläpitämisessä ja esimerkiksi hulevesien ja ilmanlaadun hallinnassa." Suunnitelmaa tulee täydentää niin, että jatkotyöksi kirjataan viherverkostosuunnitelman ja ekosysteemipalveluiden selvityksen laadinta ydinalueelle.

Viherverkkokartta osoittaa seudun luonnon olevaa monimuotoisuutta lähtötietojen pohjalta eikä nykyisessä muodossaan sisällä kehittämistä tai suunnitelmallisuutta. Suunnitelmassa kehitettäväksi esitettyjä sini-viheryhteyksiä on lukumäärällisesti varsin paljon. Suunnitelmaa tuleekin muuttaa siten, että kehitettävien yhteyksien määrää tulee vähentää ja priorisoida ja pyrkiä ohjaamaan niiden sijoittuminen siten, että ne hyödyn-tävät myös virkistäytymistä ja matkailua. Näin kunnilla on johdonmukaisemmat edellytykset ohjata kehitystoimia kyseisille yhteyksille. Muut alueet tulee voida jättää vapaammin maa- ja metsätalouden käyttöön.

Suunnitelmassa harvempaan asutuilla alueilla esitetyt ekologiset yhteydet ovat ekologisina käytävinä teoreettisia, koska luonnonalueet ovat noilla alueilla laajoja. Yhteyksien esittäminen seututasolla vaatii myös tarkentuvaa suunnittelua ja neuvotteluja maanomistajien kanssa. Harvemmin asuttujen alueiden osalta suunnittelussa tulee huomioida myös liikenteen kannalta merkittävät ekologiset seikat, mm. hirvieläinten liikkumisreitit. Teema vaatii jatkosuunnittelua, jossa analysoidaan seudulliset kohdat, joissa mahdollisesti on haasteita, ns. pullonkauloja. Suunnitelmaa tulee muuttaa siten, että ekologisten käytävien merkinnät kohdennetaan pääasiassa taajamiin tai niiden lähelle, joissa teeman huomioiminen ja ohjaaminen on enemmän tarpeen.

Joukkoliikenne, palvelut ja elinvoima

Suunnitelma-aineistoa tulee päivittää seutulinjojen osalta vielä niin, että ne osoitetaan päättymään seutuliikenteen päätepisteeseen tai harkitusti maakuntarajan yli.

Suunnitelman vaikutusarvioinneissa on kirjattu tilaa vaativien toimintojen siirtyminen ytimestä reuna-alueille tai sen ulkopuolelle. Suunnitelmaa tulee täydentää niin, että jatkotyöksi kirjataan tarvetta edelleen tehostaa yritys/teollisuusalueiden seudullista yhteissuunnittelua.

Matkailun teemakartta osoittaa nykyiset vetovoimakohteet. Suunnitelmaan tulee kirjata kohteiden jatkosuunnittelu ja ryhmittely esim. alueellisiksi tai teemallisiksi kokonaisuuksiksi / palvelupakettikokonaisuuksiksi, jotta niiden seudullinen jatkokehittäminen olisi ryhmänä jäsennöidympää.

Kaupunkiseutusuunnitelmassa on ryhmitelty maaseudun kylät ja niiden palvelutaso sidottuna sijaintiin suhteessa seudulliseen liikenteeseen ja erityisesti niiden päätepisteisiin. Jatkotyönä tulee palveluverkostoa suunnitella yhdessä yli kuntarajojen ja tiivistää yhteistyötä palveluiden kehittämisessä, esimerkkinä kuntarajojen yli ulottuva koulurakenne.

Työryhmätyöskentelyssä on kaupunkiseudun yhdessä sovittava toimenpiteille - olivat ne sitten selvityksiä tai seurantaa etc. - minimitaso, johon jokainen osallistujakunta kykenee ja saa toiminnalleen lisäarvoa.

Valmistelija

Heli Laurinen

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 5430

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Jarmo Pirhonen

Kaupunginhallitus hyväksyy apulaiskaupunginjohtajan tekemän esityksen.

Päätös

Merkittiin, että esittelijänä asiakohdassa toimi, kaupunginjohtajan poissa ollessa, apulaiskaupunginjohtaja Jari Kyllönen.

Yleiskaavapäällikkö Heli Laurinen oli kokouksessa kuultavana asiakohdassa. Hän poistui kokouksesta kuulemisen jälkeen.

Apulaiskaupunginjohtaja Jari Kyllönen täydensi kokouksessa päätösehdotusta siten, että lausunnon kohdassa "Viherverkosto ja luonnon monimuotoisuus" olevan toisen kappaleen loppuun lisätään seuraava lause: "Sini-viherverkosta pitää jatkokehittää siten, että sekä säilytetään luonnon monimuotoisuutta että samalla luodaan luontomatkailun edellytyksiä ja parannetaan metsien virkistyskäyttöä."

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti apulaiskaupunginjohtaja Jari Kyllösen kokouksessa tekemän täydennetyn päätösehdotuksen. Muilta osin kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.

KUOPIO

Kuopion kaupunki
Kaupunginhallitus

Pöytäkirja

16.05.2022

15/2022 6 (6)

154 §